



Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

24. septembar- 8. oktobar 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

- Predsednica udruženja samohranih roditelja i jednoroditeljskih porodica “Zajedno” [Almia Junis](#), etiketirana je kao organizatorka prostitucije “koja stiče novac i bogatstvo iskorišćavajući samohrane majke i žene”. Tim povodom reagovala je grupa organizacija civilnog društva, medija i novinara iz Novog Pazara zahtevajući da nadležni hitno identifikuju osobe koje su pokrenule hajku kao i da ih zbog toga procesuiraju. U svom saopštenju su ukazali na značaj rada ove organizacije, pre svega u oblasti pružanja psiho-socijalne i pravne pomoći, i pozvali su građane da prijave stranicu Pesterpress.com na kojoj je objavljen sporni sadržaj.
- Fantomski portal “Prismotra.net” nastavio je serijal objavljivanja tekstova kojima se etiketiraju organizacije civilnog društva, mediji, novinari, političari i građanski aktivisti. U poslednjih 10 dana objavljeno je više takvih tekstova. Prvi od njih se bavi temom “[ko su strani špijuni u Srbiji](#)”, i u tekstu se za to optužuju Nikola Burazer, direktor Centra za savremene politike, Emina Muminović, urednica portala “European Western Balkans”, Aleksandar Ivković, projektni asistent u Centru za savremene politike i Nikola Cuckić. Isti portal je objavio i tekst kojim se [Direktorka “CEKORA” Nataša Đereg](#) optužuje da vrbuje ljude za sektu, kao i da je visoko rangirani član sekte pod nazivom “Art of living”. U tekstu se takođe navodi kako Nataša Đereg od građana Subotice uzima novac za lažne medicinske usluge. Na meti napada bila je i organizacija “[Libertarijanski klub- LIBEK](#)”. Optužuju ih za vrbovanje mladih ljudi kroz predavanja, seminare, ali i kroz obezbeđivanje stipendija i pomoći profesora na pojedinim fakultetima. Između ostalog optužuju ih za širenje antisrpske propaganda i sumnjivo finansiranje iz stranih izvora.

- [Reditelj Zlatko Paković i glumci u predstavi “Srebrenica. Kad mi ubijeni ustanemo”](#) koja je nedavno odigrana u Centru za kulturnu dekontaminaciju bili su žrtva strahovite kampanje od strane tabolida i nacionalista. Povod za napade je, između ostalog, scena u kojoj se srpska zastava nalazi položena na podu, a na njoj su ispisana imena žrtava genocida u Srebrenici. Njima je putem društvenih mreža upućen veliki broj pretnji smrću i uvreda, a meta napada je bio i [Helsinški odbor za ljudska prava](#) koji je organizovao izvođenje predstave. Iz Helsinškog odbora su poručili da je neophodna hitna reakcija nadležnih, kao i da je cilj ovih napada da se spreči dalje izvođenje ove predstave u Srbiji, ali da će oni uprkos tome učiniti sve što je u njihovoj moći da se ova predstava i dalje izvodi. Saopštenjem se oglasilo i [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#) ističući da je ovaj incident posledica atmosfere nasilja i netrpeljivosti, za koju najveću odgovornost snosi vlast, kao i da tome doprinosi činjenica da se Srbija nikada nije suštinski suočila sa greškama učinjenim u prošlosti. Hajka protiv glumaca je nastavljena putem [fantomskog portala “Prismotra”](#) u kojoj su predstavljeni glumci koji su igrali u ovoj “bolesnoj predstavi protiv Srbije”. Ovaj slučaj jasno ukazuje na štetne posledice ratnohuškačke retorike koja je dominantna u pro vladinim tabloidima i koja doprinosi enormnom porastu netrpeljivosti prema drugačijem mišljenju, čak i kada je ono izraženo u formi pozorišne predstave. To je dokaz da ne samo da društvo u Srbiji nije spremno da se suoči sa greškama, ali i da je sloboda izražavanja ugrožena.
- [Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije](#) istakao je da sistematska saradnja organizacija civilnog društva i države još uvek nije na poželjnom nivou i da su potrebni dodatni naponi kako bi se stvorilo podsticajno okruženje za rad, razvoj i finansiranje civilnog društva. U izveštaju se navodi da su OCD bile podvrgnute brojnim pritiscima u toku obavljanja svog posla, ali se kao poseban slučaj navodi objavljivanje spiska od 57 organizacija i pojedinaca koji su bili predmet provere Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma. Celokupnu sliku nije značajnije promenilo ni usvajanje smernica za uključivanje OCD u radne grupe za izradu propisa i javnih politika, pre svega zahvaljujući tome što u praksi ne dolazi do značajnog poboljšanja odnosa prema predlozima i amandmanima koji dolaze od strane OCD. Na kraju se zaključuje da još uvek nije formiran savet za saradnju sa civilnim društvom, niti je usvojena nacionalna strategija i akcioni plan koji bi doprineli kvalitetnijem okruženju za civilno društvo.
- Izveštaj Evropske komisije detektovao je i zabrinjavajuće stanje u oblasti [slobode medije i slobode izražavanja](#) zaključujući da u tim oblastima nije ostvaren nikakav napredak. Kao ključne probleme u ovoj oblasti navode se napadi na medije i novinari, isključivo promovisanje vladajuće stranke i ekonomska nesigurnost medija. Kad je reč o pritiscima i napadima na novinare, posebna zabrinutost se ističe za stanje u lokalnim medijima, a pojedinačno je istaknut i slučaj novinarkine Ane Lalić koja je uhapšena tokom trajanja vanrednog stanja zbog objavljivanja teksta o lošem stanju u Kliničkom centru Vojvodine. Kao ključni problemi u pogledu ekonomske održivosti navodi se netransparentnost u pogledu vlasništva nad medijima i nepoštena raspodela sredstava iz budžeta republike i budžeta lokalnih samouprava, kako u pogledu projektnog sufinansiranja tako i kad je reč o oglašavanju. Kad je reč o profesionalnosti izveštavanja, zaključuje se da „uređivački ambijent favorizuje tabloidizaciju što ne dovodi do unapređenja novinarskih standarda”. Ukazuje se na problem ograničenog dometa malog broja medija koji ne favorizuje vlast već otvara prostor i za drugačije stavove, kao i na problem funkcionerske kampanje u korist vladajuće stranke. Ovakvi nalazi, u sadejstvu sa detektovanim problemima u oblasti pravosuđa i vladavine prava, ukazuju na zabrinjavajući trend pogoršanja uslova za slobodno delovanje, ne samo organizacija civilnog društva, već bilo kojih društvenih ili političkih aktera.

- [Beogradski centar za bezbednosnu politiku\(BCBP\)](#) podsetio je da ni dva meseca nakon objavljivanja spiska organizacija i pojedinaca koje treba da se nađu pod posebnom kontrolom Uprave za sprečavanje pranja novca, ta institucija nije javnosti dala odgovor na pitanje zbog čega je naloženo vanredno prikupljanje podataka o finansijskim transakcijama ovih organizacija i pojedinaca. U saopštenju se navodi da je objavljivanje spiska predstavljalo jasan i nedvosmislen pritisak na rad civilnog društva, ali i svih drugih koji se smatraju “neposlušnima”. Imajući u vidu štetne efekte koje je spisak proizveo, pre svega u pogledu ugleda onih koji su se na njemu našli, postoji opravdan interes javnosti i obaveza Uprave da objasni na osnovu kojih kriterijuma i kojih indicija su baš te organizacije i ta lica označeni kao sumnjivi. Bilo bi veoma neodgovorno da se ovaj slučaj zataška jer je već proziveo ozbiljno uznemirenje u javnosti koja sa pravom očekuje ishod, bilo da je reč o utvrđivanju nepravilnosti u radu i finansiranju tih lica, ili o javnom objavljivanju da su organizacije i lica sa spiska bili neopravdano osumnjičeni.